
KÖNYVISMERTETÉS

Irk Ferenc: Megbüntethetetlen bűnök I.

Bíbor Kiadó, Miskolc, 2015, 236 oldal

Megbüntethetetlen bűnök I. címmel a miskolci Bíbor Kiadó gondozásában 2015 decemberében jelent meg *Irk Ferenc* professzor legújabb könyve. A könyv napjaink kriminológiájának egyik legfrissebb és legfontosabb kérdésével foglalkozik, hazai szerző tollából elsőként.

Az olvasó számára nem lehet kérdéses, hogy mindennapjainkat egyre inkább meghatározza a globalizáció, annak kétségtelen előnyeivel, de ugyanilyen hátrányaival együtt. A katonai erőfölény szerepét, amely gazdasági erőfölénnyel társulva több évezrede határozta meg a világ történelmét, az egyes országok, államok pozícióját és lehetőségeit (s így akár világháborúk kirobbanását idézte elő az újraelosztás igénye), napjainkra felváltotta az államokon átívelő, transznacionális gazdasági társulások, szervezetek és az általuk birtokolt gazdasági hatalom szerepe. A szerző könyvében megmutatja, hogyan vált döntő tényezővé a gazdasági erőfölény, hogyan használja ki immár kriminális jelleggel gazdag a szegényt, és veszi semmibe az emberiség érdekeit saját profitszerzése érdekében, s hogyan alakulhat mindez oly módon, hogy az ennek során elkövetett bűnök a mindennapi bűnözéssel szemben büntetlenül maradnak. Miközben az olvasó a címből kiindulva tarthat attól, hogy egy kemény erőfeszítést igénylő, nehezen emészthető tudományos művet tart a kezében, ha belevág az olvasásba, meglepetten tapasztalhatja, a bonyolult és valóban mély odafigyelést igénylő gondolatok mennyire érthetők és evidensek egyúttal. Oka ennek az a tény, hogy a könyvben tudományos igényű megfogalmazott gondolatok olyan jelenségeket elemeznek, amelyeket mi is ismerünk, amelyekről nap mint nap hallunk, amelyeket tapasztalunk környezetünkben, látunk a híradókban, megélünk a mindennapokban, például bevásárlásaink során. Így tehát nemcsak tudományos, de egyben színes és érdekes olvasmányt tart kezében a bátor vállalkozó.

A '80-as évek vége felé egy külföldre szakadt magyar család hazánkban tanuló fia mindennap elsétált a belvárosi Régi posta utcába, megszemlélni, vajon hogyan áll az amerikai gyorsétteremlánc első magyar üzletének készütségi foka, mikor nyit a bolt, hogy végre az „otthon” megszokott ízezt fogyaszthassa. Ez az akkoriban derűt keltő eset jut az eszembe akkor, amikor azt tapasztaljuk, hogy a magyar vásárlók világszerte megtalálják a hazájukban megszokott üzleteiket, termékeiket, ugyanolyan dizájn mellett fogyaszt-

hatják szokásos gyorsételeiket bármely fővárosban, ugyanolyan boltok sorakoznak a nagyvárosok sétálóutcáin, de ez igaz a bankjukra, az autójukra – és lassan az egész életünkre is. Globalizálódunk tehát mi is. Miközben a fejlett országok többsége ennek egyelőre inkább hasznait érezheti, a kiszolgáltatottabb helyzetben lévő államok polgárai, a mindennapi túlélésük érdekében, gyakran embertelen körülmények között, éhbérért dolgoznak. Vagyis globalizálódnak ők is, csak máshogy. A termelési folyamatok során – a fejlődő országokban megvalósuló „lazább” kontroll miatt – könnyebben szennyeződik a környezet is, s ezzel a világ, vagyis mindannyiunk környezete. Eközben az ott dolgoztató külföldi társaságok büntetlenül folytathatják tevékenységüket, gazdagodnak, s tehetik ezt azért, mert a szegény országok inkább örülnek a túlélés lehetőségének – vezetőik pedig a juttatott kenőpénzeknek –, mintsem korlátoznák a modern kori kizsákmányolást.

A kötet első részében a szerző a XXI. század új biztonsági kockázataival foglalkozik. Bemutatja, milyen elemzéseket végeznek a döntéseiket megelőzően az egyes kockázatok vállalása érdekében a nagyvállalatok. Foglalkozik a transznacionális szervezetek erőfölénnyel való visszaélésével, a fehérgallérosok helyébe lépő topmenedzser-bűnözők szerepével, a kockázat- és a rizikóvállalás újraértékelésével, a racionális választás elméletének újraértelmezésével, a hatalommal való visszaéléssel, és az ehhez kapcsolódó, „új típusú” áldozattá válással (hatalombűnözés) is. Ismereteket szerezhetünk a viktimológia új irányzatáról, a radikális viktimológiáról, és mindezek során számos új, a hazai szakirodalomban eddig nem ismert vagy nem lefordított fogalmat mutat be a szerző. Ebből a részből kiderülhet számunkra az is, hogy az új típusú „bűnözés” megjelenése valójában mennyit rontott „globálisan” az egész világ helyzetén, s nemcsak a kriminológia, bűnüldözés, bűnmegelőzés, de a világ „túlélése” szempontjából is.

A második részben Irk Ferenc elsőként a deviancia fogalmát értelmezi újra napjainkban. Rámutat arra, hogy a deviancia, a deviáns viselkedés többé már nemcsak mikro-, de makroszinten is megjelenik, és veszélyt jelenthet az egész világ számára. A transznacionális szervezeti tevékenységek látszólag pozitív eredményeket hoznak, és „legfeljebb” a világ fejlődő részében járnak már most is súlyos kockázattal, valójában azonban ezek a hatások begyűrűznek a fejlett országokba is, így például a környezetszennyezés miatti klímaváltozás, az ózonréteg elvékonyodása már nemcsak egy-egy országot, de az egész világot veszélyezteti. A szerző mindannyiunk által ismert, ám eddig nem rendszerezett példákon keresztül világít rá arra, vajon mit jelent a globalizáció a mindennapokban. Így érdekes összefüggésekről olvashatunk a

KÖNYVISMERTETÉS

---

transznacionális „bűnözés” témakörében például az autóipar, élelmiszeripar, ruhaipar, vegyipar, gyógyszeripar, olaj- és atomenergia-ipar területén tapasztalható anomáliákról.

A kötet végén, a megelőzés lehetőségének kérdése kapcsán fontos dilemmát vet fel Irk professzor: alkalmas-e egyáltalán a büntetőjog ezeknek a kérdéseknek a kezelésére, vagy más típusú szabályozásra és kontrollra van szükség? E kérdést elemezve mutat rá arra, hogy megjelennek az olyan új típusú katasztrófák, amelyek valójában nem függenek egy adott ország fejlettségétől. Gondoljunk itt arra, hogy egyes „lokális” tevékenységek is okozhatnak sokunkat érintő katasztrófákat, így például a japán fukusimai atomerőművet érő földrengés és szökőár után hasonlóan súlyos, világot érintő károk keletkeztek, mint jóval korábban a csernobili tragédia idején.

Mindebből kiderülhet számunkra, hogy a globalizáció nem valósíthatja meg a szegények és védtelenek kizsákmányolását anélkül, hogy az végül ne érintené a fejlett országok polgárait. E könyv napjaink legégetőbb kérdéseivel foglalkozva hívja fel a figyelmet arra, hogy nem folytatódhat szabályozatlanul vagy ellenőrizhetetlenül a transznacionális szervezetek tevékenysége, mert a rövidlátó profitorientált szemlélet hosszú távon unokáink világának élehetlenségéhez vezethet.

Készítette: Barabás A. Tünde